

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Quot modis vnu[m] dicitur alio prius & posterius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

opponuntur, quatenus non possunt immediate simul existere in eodem subiecto.

Quomodo idem possit habere simul correlationes.

Vt hoc melius intelligatur, *adverte*, intellectum, dum mutat seipsum per intellectiorem dicere immediate respectum ad ipsam intellectiorem quam producit & ad unionem ipsius cum intellectu, & nullum alium respectum dicere ad seipsum: quia vero intellectio cum illa unionem non potest esse, quin intellectus mutetur, propterea dicitur intellectus mutare seipsum; hanc autem denominationem habet ab illo respectu, quo producit intellectiorem cum unionem ad seipsum, & qui terminatur ad ipsam: ex quo apparet, quod respectus, quo intellectus refertur ad seipsum, ut motum, non terminetur immediate ad seipsum sed ad summum mediate. Similiter intellectus per receptionem intellectiōis dicitur mutatus à seipso, illa tamen receptio immediate terminatur ad intellectiorem, & non ad intellectum.

Advertendum autem, non propterea dici oppositionem relativam, quod ipsa sit relatio, quia ipsa non est magis relatio in se spectata, quam oppositio contraria; sed ex eo quod extrema ipsius sint relationes seu relativa.

6. *Oppositio contraria* est, quæ reperitur inter formas positivas, quæ non sunt correlationes: & potest capi vel large pro quacumque formarum non relativarum oppositione, & si sic accipitur, formæ substantiales possunt esse contraria respectu eiusdem materiae primæ: vel strictè pro oppositione, quam habent duæ formæ naturæ se invicem expellere ab eodem subiecto inhaesionis, & talis est oppositio caloris & frigoris, virtutis & vitii. Et ex his, quæ sunt contraria hoc modo, quædam sunt, quæ habent medium, & quædam non habent: quæ non habent medium sunt illæ, quorum alterum necessario inest subiecto, ut sanitas & morbus, par & impar: (hæc enim sunt exempla Philosophi) quædam quæ habent medium, & quorum propterea neutrum necessario inest subiecto, ut avaritia & prodigalitas, inter quæ mediat liberalitas; albedo & nigredo, inter quæ mediat flavedo, & alij colores. Sed quæ de oppositis specialius intelligenda sunt, alias tractabuntur in Physica.

QVÆSTIO II.

Quot modis unum dicitur alio prius & posterius.

7. *Philosophus* assignat quinque modos, quibus aliquid alio dicitur prior. *Primo* dicitur aliquid alio prius tempore; si pro aliquo tempore existit antequam illud aliud existat, & sic homo, qui generat alium est prior illo alio. *Secundo* dicitur aliquid alio prius consequentia; si scilicet sit talis natura, ut ab ipso non valeat consequentia ad alterum, ab altero vero valeat consequentia ad ipsum, & sic animal dicitur prius homine, vocaturque hæc prioritas aliquando prioritas naturæ, & prioritas illorum, à quibus non convertitur subsistendi consequentia. *Tertio* dicitur aliquid alio prius ordine, ex eo quod prius debeat ordinari & collocari in aliquo ordine, siue sit prius tempore, siue non, & sic dicitur in oratione exordium esse prius narratione. *Quarto* dicitur unum prius alio ob dignitatem maiorem, & sic substantia est prior accidente, & Deus prior creatura, & in hoc sensu intelligunt aliqui prioritatem illam, qua dicitur Deus prius concurrere ad productionem effectus, quam causa secunda. *Quinto* denique dicitur aliquid alio prius natura ex eo, quod licet convertibiliter dicatur cum altero, hoc est ita, ut ab ipso ad alterum valeat consequentia, & è contra, est tamen causa aliquo modo, & principium alterius, sic homo est prius risibilitate. Tot autem modis, quot dicitur unum alio prius, dicitur unum alio posterius. Omnes hi quinque modi comprehenduntur hoc disticho.

*Tempore, Natura, prius Ordine dic, & Honore.
Et causa effectui dicitur esse prior.*

QVÆSTIO III.

Quot modis dicitur aliud esse simul cum altero.

8. *Quamvis* vero tot modis possit dici aliquid simul cum alio, quot modis dicitur aliquid alio prius, tamen Philosophus mentionem tantum fecit de tribus modis simultatis, tanquam de magis necessariis. *Prima* simultas est temporis, & talem habent, quæ eidem tempori, vel durationi coexistunt. *Secunda* est naturæ, & talem habent quæ dicuntur ad convertentiam, cum tamen unum alterius non sit causa, & sic correlationes sunt simul. *Tertia* simultas est specierum & differentiarum æque immediate contrahentium aliquod superius, & sic homo & brutum, rationalitas & irrationalitas sunt simul, quia æque immediate contrahunt animal. Hi modi tres comprehenduntur his versibus.

*Tempore dico simul, quorum generatio nunc est,
Quæ convertuntur dicimus esse simul.
Sunt quæ simul species genus unum distribuentes.*

QVÆSTIO IV.

Quot sunt species motus.

9. *Deinde* assignat Philosophus quatuor species motus. *Prima* comprehendit generationem, qua producit substantia ex præsupposita materia, ut quando producit ignis ex ligno; & corruptionem, quia destruitur, ut quando destruitur lignum, ex quo producit ignis. *Secunda* species, amplius dicitur accretionem, qua augetur aliqua res per accessum maioris quantitatis, ut ut quando puer crescit: & decrectionem, qua reducitur res ad minorem quantitatem per deperditionem alicuius partis quantitatis, quam ante habuit sine acquisitione maioris aut equalis, ut cum aqua rarefacta condensatur; aut homo infirmitate extenuatur. *Tertia* species est Alteratio, qua aliquid movetur ad qualitatem, ut cum paries non albus redditur albus. Quamvis autem non dicatur expresse, quod hæc species comprehendat duas; tamen certum est quod non magis possit quis acquirere maiorem quantitatem per accretionem, & minorem per decrectionem, quam maiorem & minorem qualitatem per alterationem: ideo autem fortassis Philosophus non assignavit duo membra, quia non est unum aliquod nomen impositum ad significandam alterationem illam, qua quis deperdit aliquid suæ qualitatis, ut cum aqua redderetur minus calida, aut frigida; quæ tamen alteratio potest vocari deperditiva; sicut & altera, qua redditur magis calida aut frigida, potest vocari acquisitiva. *Quarta* denique species est Latio, qui est motus terminatus ad locum, ut quando quis movetur ab uno loco ad alium. De his autem motibus fufius agetur in libris de Generatione.

Quod si quæras cur non assignetur alia species, qua quis moveatur ad tempus, quandoquidem non magis videatur posse dici, quod quis moveatur ad locum, dum ponitur in loco in quo ante non fuit, quam ad tempus, dum ponitur in tempore seu coexistens tempori, cui ante non coexistebat. *Respondet* rationem esse, quia reuera non potest dici nisi valde improprie, quod res moveatur ad tempus, quamvis ponatur in tempore: & ratio huius videtur esse, quod ita involuatur productio, aut conservatio subiecti, quod ponitur in tempore in actione in illa, qua ponitur in tempore, ut non possit vlla causa ponere ipsum in tempore, nisi illa quæ potest producere, aut conservare ipsum: secus autem est de illis aliis mutationibus.

QVÆSTIO V.

Quot modis dicitur aliquid aliud habere.

10. *Enique* assignat varios modos, quibus aliquid dicitur aliud habere; *primus* respicit qualitatem, secundum quam res dicitur habere habitum, vel potentiam naturalem, vel patibilem qualitatem; *secundus* quantitatem, secundum quam dicitur res habere talem, vel talem mensuram seu quantitatem; *tertius* circa vestimentum, & ab hoc dicitur res habere calceos, gladium, &c. *quartus* partem, & ab hac dicitur res habere

Quot modis dicitur aliquid aliud esse simul

Quot sunt species motus?

Quatuor species habentur.